

פרופ' אליהו שטרן, 1948-2026

מערכת תכנון ואני מתאבלים על פטירתו של פרופ' אליהו שטרן, יוזם נמרץ, שותף יקר, עמית וחבר. הקשר של אלי שטרן עם תכנון החל מראשיתו של הביטאון: במובן מסוים, הוא היה מי שהוליד את כתב העת במתכונתו המוכרת לנו כיום. הוא עשה זאת לפני למעלה מעשרים שנה, כאשר כיהן כיו"ר של האיגוד וביקש להחיות את הביטאון של האיגוד, שחדל להופיע כמה שנים קודם לכן. זו הייתה גם פגישתי הראשונה עמו, זמן קצר לאחר שובי לישראל משהות בת עשרים שנה בארצות הברית. אלי הזמין אותי לפגישה כדי לדון באפשרות שאשמש עורך כתב העת, מתוך כוונה לחדש אותו, להוציאו מחדש בשם חדש ובמתכונת חדשה, שאותה נעצב יחד. הוא גם שכנע אותי לקבל על עצמי את התפקיד, למרות הסתייגויותי מעריכת כתב עת בעברית.

במהלך העשורים הבאים המשיך אלי להיות חבר פעיל בצוות המערכת של תכנון; לימים הסכים להתמנות לסגן העורך הראשי, מתוך כוונה לשמש לי גיבוי ובהמשך לרשת אותי בתפקידי. במסגרת זו העניק לי עצות ותמיכה חיוניות, ובין היתר יזם וערך מדור חדש, "פרי הילולים", שנועד להעניק לבוגרים חדשים במה לפרסום תקצירים של עבודות התזה שלהם.

כמובן, תרומותיו של אלי לתכנון ולחברה בכללותה חרגו הרבה מעבר למעורבותו בתכנון, שהייתה רק אחת מתרומותיו לקהילת המתכננים בישראל. במשך שנים רבות היה פעיל באיגוד, ושימש כיושב ראש שלו בשנים 2001-2006; בשנת 2012 הוכר ביקיר התכנון.

כחוקר וכמקצוען בתחום התכנון, אלי תרם במקביל לחינוך לתכנון, למחקר ולפרקטיקה התכנונית. בשני העשורים שבהם כיהן כפרופסור באוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע, היה מורה מוערך והעמיד דורות של בוגרי דוקטורט. מחקרו הזין את עבודתו המקצועית, ועבודתו המקצועית, בתורה, העשירה את מחקרו. על רקע הכשרתו בגאוגרפיה עירונית, התמקד בשנותיו הראשונות בתחבורה – ובמיוחד בתחבורה ציבורית – בישראל, וכן בתכנון יישובים באזורים צחיחים.

בהמשך התרחבו תחומי העניין המחקריים והמקצועיים שלו לתכנון אקולוגי עירוני-אזורי ולשימור מורשת תרבותית-היסטורית. פרויקטים מרכזיים שבוצעו במשרד התכנון

שלו, סביבות תכנון, שיקפו את הרחבת תחומי עיסוקו: תוכנית האב למטרופולין באר שבע והתכנית למרחב הביוספרי בשפלת יהודה, ואחריהם עמד בראש הוועדה הישראלית למורשת עולמית של אונסק"ו.

אליהו שטרן נפטר באוגוסט השנה אחרי מחלה ארוכה והוא בן 76. הוא יחסר לנו – עמיתו למערכת וחבריו בתכנון, חבריו, עמיתיו האקדמיים ותלמידיו, וכן קהילת התכנון כאן, שנה רבות תרם לה.

א. אלכסנדר